

Podstawy ekonomii z elementami zarządzania ćwiczenia

5. Rynek kapitałowy– cz. 1. Instrumenty finansowe. Podstawowe pojęcia

dr Marek Porzycki



Pojęcie papieru wartościowego

- Ogólna regulacja: art. 921⁶ – 921¹⁶ k.c.
- **Dokument inkorporujący prawo podmiotowe**
- Papiery wartościowe na okaziciela, na zlecenie i imienne

- **Dematerializacja** – zastąpienie fizycznego dokumentu przez zapis na rachunku papierów wartościowych

- Podstawowe rodzaje inkorporowanego prawa: wierzytelność (**instrumenty dłużne**, np. obligacje, weksle) albo udział w spółce (**instrumenty udziałowe**, np. akcje)

Akcje

- Papiery wartościowe inkorporujące udziały w S.A. (regulacja w k.s.h.)
- dla akcjonariusza: inwestycja, od pewnego poziomu instrument wpływu na spółkę
- dla spółki: sposób pozyskania kapitału

Uprawnienia akcjonariusza:

- korporacyjne – uczestnictwo i głosowanie na WZA, zaskarżania uchwał WZA
- majątkowe – rozporządzanie akcją, dywidenda, prawo poboru akcji nowej emisji, udział w masie likwidacyjnej spółki

Ryzyko przy inwestowaniu w akcje: relatywnie wysokie, duża zmienność kursu

Obligacje

- funkcja ekonomiczna – analogiczna do pożyczki
- regulacja: ustawa z 15.1.2015 o obligacjach
- papier wartościowy emitowany w serii inkorporujący wierzycelność właściciela obligacji (obligatariusza) do emitenta

- wierzycelność inkorporowana w obligacji jest z reguły pieniężna (ale może być też niepieniężna)

emitenci obligacji:

- Skarb Państwa (obligacje skarbowe, *sovereign bonds*)[inna podstawa prawna]
- osoby prawne: prowadzące działalność gospodarczą albo spółki celowe
- spółki komandytowo–akcyjne
- jednostki samorządu terytorialnego

Obligacje – konstrukcja

- wartość nominalna
- termin wykupu
- oprocentowanie (kupon) – obligacje stałokuponowe, zmiennokuponowe i zerokuponowe
- dyskonto jako alternatywa dla oprocentowania

Ryzyko przy inwestowaniu w obligacje: zależy od wypłacalności emitenta, z reguły relatywnie niższe niż przy inwestowaniu w akcje.

Wiarygodność kredytowa danego emitenta ma wpływ na oprocentowanie emitowanych przez niego obligacji – im większe ryzyko, tym wyższe oprocentowanie.

Obligacje: ocena ryzyka

- agencje ratingowe: globalny rynek zdominowany przez 3 agencje – Moody's, Standard & Poor's i Fitch
- rating wyrażany w skali (od najwyższego do najniższego), na przykładzie S&P:

AAA

AA

A

BBB

BB

B

CCC

CC

C

D

- dodatkowo + albo - przy każdym oznaczeniu rating inwestycyjny i spekulacyjny/„śmieciowy” (*junk*)

Rynek kapitałowy – pojęcia

- podstawowy segment rynku finansowego
- rynek kapitałowy: rynek kapitałów średnio- i długoterminowych przeznaczonych na finansowanie inwestycji
- rynek pieniężny: obrót instrumentami dłużnymi o terminie zapadalności do roku

zastrzeżenie: powyższe podziały są umowne i mało precyzyjne

instrumenty finansowe – definicja legalna z ustawy z 29.7.2005 o obrocie instrumentami finansowymi:

- papiery wartościowe
- tytuły uczestnictwa w instytucjach wspólnego inwestowania
- instrumenty rynku pieniężnego
- transakcje pochodne (kontrakty terminowe, opcje, swapy, umowy forward)
- uprawnienia do emisji

Rynek kapitałowy – funkcje i cechy

funkcje podstawowe:

- mobilizacja kapitału
- wycena kapitału
- alokacja kapitału

funkcje dodatkowe:

- usprawnienie obsługi długu publicznego
- rola w procesie prywatyzacji
- rola dla funduszy inwestycyjnych
- rola dla systemu emerytalnego

Cechy sprawnie funkcjonującego rynku kapitałowego:

- przejrzystość
- rzetelność i bezpieczeństwo
- płynność obrotu
- efektywność organizacyjna

Nadzór finansowy

funkcje:

- nadzór nad przestrzeganiem zasad uczciwego obrotu
- nadzór ostrożnościowy (*supervision*)
- nadzór systemowy/makroostrożnościowy (*oversight*)
- ochrona praw konsumentów – klientów instytucji finansowych

Komisja Nadzoru Finansowego:

- model tzw. nadzoru jednolitego, obejmującego cały sektor finansowy (alternatywa: nadzór sektorowy, w PL do 2006/8)
- kontrowersje w związku z ograniczeniem roli banku centralnego w nadzorze nad sektorem bankowym
- Komitet Stabilności Finansowej jako forma współpracy KNF, NBP, BFG i Ministerstwa Finansów

Regulacja: ustawa z 21.7.2006 o nadzorze nad rynkiem finansowym (ustanawia KNF i reguluje aspekty instytucjonalne - skład oraz konstrukcję KNF) oraz ustawa z 29.7.2005 o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (reguluje zasady sprawowania przez KNF nadzoru nad rynkiem kapitałowym)